

П. В. Мельник

доктор філософії у сфері права, юрист

ORCID ID: 0000-0001-8000-7357

ПРАВОВИЙ СТАТУС КЕРІВНИКА ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ: СПІВВІДНОШЕННЯ ЗАГАЛЬНОГО І СПЕЦІАЛЬНОГО СТАТУСІВ ТА КОМПЕТЕНЦІЙНІ МЕЖІ

У статті досліджено правовий статус керівника державної служби у державному органі як ключового суб'єкта державно-службових правовідносин, що забезпечує реалізацію кадрової політики на організаційному рівні та виконує функції управління державною службою. Обґрунтовано, що інститут керівника державної служби є результатом реформи, спрямованої на розмежування політичних і адміністративних посад, підвищення професіоналізації, стабільності та політичної нейтральності публічної служби. Розкрито багаторівневий характер правового становища керівника державної служби через співвідношення загального статусу громадянина, галузевого статусу державного службовця та спеціального статусу, зумовленого виконанням управлінських повноважень у межах конкретного державного органу. Акцентовано, що спеціальна правосуб'єктність керівника державної служби проявляється у відмінному обсязі компетенції порівняно з іншими державними службовцями та у функціональному призначенні щодо організації роботи персоналу, забезпечення дисципліни, наступництва управлінських практик і дотримання стандартів доброчесності. Особливу увагу приділено проблемам нормативного визначення керівника державної служби в окремих органах, зокрема за умов спрямування та координації діяльності через членів Кабінету Міністрів України або в органах зі специфічною юрисдикцією. Виявлено ризики колізій у законодавчих приписах і практичні труднощі розмежування ролей керівника органу, керівника апарату (секретаріату) та безпосереднього керівника. Зроблено висновок про необхідність удосконалення законодавства шляхом уточнення компетенційних меж, уніфікації підходів до визначення керівника державної служби та посилення правової визначеності процедур правозастосування.

Ключові слова: державна служба; керівник державної служби; правовий статус; спеціальна правосуб'єктність; компетенція; службові правовідносини; кадрова політика.

Melnyk P.V. Legal status of the official of the state service: the relationship between legal and special statuses and competence boundaries

The article examines the legal status of the government service cadre in the government body as a key subject of government service legal frameworks, which ensures the implementation of personnel policy on the organizational level and ultimately functions of government service management. It is established that the institution of civil servants of the state service is the result of a reform aimed at separating political and administrative positions, increasing professionalization, stability and political neutrality public service. The clearly rich nature of the legal status of the clergyman of the state service through the connection with the legal status of the citizen, the Galuzian status of the state service and the special status assigned to the viconic administrative departments within the boundaries of a particular state body. It is emphasized that the special legal personality of the official of the state service is manifested in the essential obligation of competence equal to that of other state services and in the functionally recognized way of organizing work personnel, ensuring discipline, advancing management practices and raising standards of integrity. We pay special attention to the problems of the regulatory significance of the government service in other bodies, focusing on the direct and coordination of activities through members of the Cabinet of Ministers of Ukraine or in bodies with specific jurisdiction. The risks of conflicts among legislators and the practical difficulties of distinguishing between the roles of the clerk of the body, the clerk of the apparatus (secretariat) and the middle clerk were revealed. A resolution was raised about the need to improve legislation by clarifying the competences between, unifying approaches to the designation of the ranks of the government service and strengthening the legal importance of legal procedures.

Key words: state service; minister of state service; legal status; special legal personality; competence; legal services; personnel policy.

Постановка проблеми. Інститут керівника державної служби у державному органі є одним із ключових результатів реформи державної служби, спрямованої на розмежування політичних і адміністративних посад та забезпечення професійної, стабільної й політично нейтральної публічної служби. Саме керівник державної служби, реалізуючи повноваження з управління державною службою, виступає центральним суб'єктом державно-службових правовідносин на рівні конкретного органу, забезпечуючи організацію кадрових процесів, внутрішню дисципліну, розвиток інституційної спроможності, наступництво управлінських практик і виконання стандартів доброчесності. Водночас нормативна конструкція цього інституту породжує низку проблем: неоднозначність визначення керівника державної служби в окремих органах (особливо за умов спрямування та координації діяльності через членів Уряду або в органах зі специфічною

юрисдикцією), наявність потенційних колізій між законодавчими приписами, нечіткість меж спеціальної компетенції та практичні складнощі у розмежуванні ролей «керівника органу», «керівника апарату» і «безпосереднього керівника», що зумовлює потребу у комплексному аналізі правового статусу керівника державної служби крізь призму співвідношення загального і спеціального статусів, змісту спеціальної правосуб'єктності та особливостей правозастосування.

Стан наукової розробки проблеми. Питання державної служби, її інституційної побудови та службових правовідносин широко висвітлені в адміністративно-правовій доктрині. Наукові підходи до розуміння статусу державного службовця, його прав і обов'язків, гарантій та відповідальності сформовані у працях вітчизняних учених, які досліджували механізм публічного адміністрування, кадрову політику та реформування державної служби. Окремі аспекти класифікації службовців за характером повноважень, а також розмежування керівних рівнів аналізувалися в роботах Л. Р. Біла-Тіунової; питання правового статусу, груп прав і гарантій державного службовця – у працях В. В. Васильківської; проблеми визначення керівника державної служби в окремих органах – у дослідженнях О. П. Рябенка, Н. Наулік та А. Горзова. Водночас комплексні дослідження керівника державної служби як носія спеціальної правосуб'єктності та суб'єкта управління державною службою на організаційному рівні залишаються фрагментарними, що підтверджує актуальність подальшого наукового опрацювання цієї проблематики.

Метою наукової статті є визначення співвідношення загального і спеціального статусів та компетенційних меж діяльності керівника державної служби.

Виклад основного матеріалу. Керівник державної служби у державному органі, реалізуючи повноваження з управління державною службою відповідно до пункту 4 частини першої статті 12 Закону України «Про державну службу», виступає одним із ключових суб'єктів державно-службових правовідносин, наділених спеціальною компетенцією у сфері організації та функціонування державної служби.

Запровадження інституту керівника державної служби обґрунтовано розглядається як один із визначальних складників реформи державної служби, спрямованої на інституційне розмежування політичних і адміністративних посад, а також на формування стабільної, професійної та політично нейтральної системи державної служби [1, с. 10]. На керівника державної служби покладається відповідальність перед керівником відповідного державного органу за належне функціонування державної служби як в апараті органу, так і в межах усієї системи відповідного органу державної влади [2, с. 191-203]. Водночас до кола його завдань належить забезпечення розвитку інституційної спроможності державних органів, зниження рівня плинності кадрів, підвищення якості та ефективності управлінських рішень, а також створення умов для забезпечення наступництва у діяльності державного апарату й реалізації державної політики у сфері державної служби [3, с. 15].

Визначення керівника державної служби у державному органі як суб'єкта державно-службових правовідносин відображає системний характер інституту державної служби та його функціональне наповнення в цілому.

Передусім керівник державної служби в державному органі наділяється галузевим правовим статусом державного службовця, що передбачає наявність у нього визначених законом прав і обов'язків у сфері державної служби, а також здатність реалізовувати їх у межах конкретних державно-службових правовідносин. Законодавче визначення поняття «державний службовець» закріплено у частині другій статті 1 Закону України «Про державну службу», відповідно до якої державним службовцем є громадянин України, який займає посаду державної служби в органі державної влади чи іншому державному органі, його апараті (секретаріаті), отримує заробітну плату за рахунок коштів державного бюджету, здійснює визначені для відповідної посади повноваження, безпосередньо пов'язані з виконанням завдань і функцій такого органу, та дотримується принципів державної служби [4].

У процесі проходження державної служби державний службовець вступає у різноманітні державно-службові правовідносини, зміст яких залежить від характеру наданих йому повноважень. Саме обсяг і специфіка таких повноважень визначають роль та ступінь участі державних службовців у здійсненні державно-владних функцій, що зумовлює диференціацію їхніх прав і обов'язків між керівниками, спеціалістами та виконавцями. У науковій літературі відсутня єдина позиція щодо класифікації державних службовців за характером повноважень. Зокрема, Л. Р. Біла-Тіунова пропонує розрізняти безпосереднього керівника, керівника вищого рівня та керівника вищого рангу, визначення яких у кожному конкретному випадку здійснюється з урахуванням організаційної структури відповідного державного органу [5, с. 140]. При цьому характер повноважень впливає на зміст правового статусу державного службовця, не змінюючи водночас його належності до інституту державної служби як такого.

Співвідношення понять «державний службовець» і «керівник державної служби в державному органі» доцільно розкривати крізь призму категорій загального та спеціального правового статусу. У теорії права спеціальні статуси розглядаються як такі, що конкретизують загальний правовий статус на рівні окремих соціальних груп і можуть формуватися як у межах однієї галузі права, так і мати комплексний характер [6, с. 414].

Відповідно до пункту 3 частини першої статті 2 Закону України «Про державну службу» керівник державної служби в державному органі є посадовою особою, яка обіймає вищу посаду державної служби

у відповідному органі та за посадовими обов'язками уповноважена здійснювати повноваження з питань державної служби й організувати роботу інших працівників у цьому органі [4]. До ознак, що ідентифікують керівника державної служби, належать: 1) обіймання посади державної служби; 2) обіймання вищої посади державної служби в межах конкретного органу (при цьому йдеться не лише про посади категорії «А», а й про посади категорії «Б», зокрема посаду керівника апарату місцевої державної адміністрації); 3) належність до посадових обов'язків: а) здійснення повноважень з питань державної служби та б) організація роботи інших працівників [7, с. 146-149].

Водночас слід наголосити, що визначення керівника державної служби здійснюється в кожному державному органі з урахуванням його правового статусу, юрисдикції та, в окремих випадках, – залежно від того, чи віднесено відповідну посаду до посад державної служби.

Отже, керівник державної служби в державному органі характеризується наявністю багаторівневого правового статусу, який включає: а) загальний правовий статус громадянина України; б) галузевий правовий статус у межах службового права – статус державного службовця; в) спеціальний правовий статус у межах службового права, зумовлений характером наданих повноважень, – статус керівника державної служби в державному органі. Кожному із зазначених рівнів притаманний визначений обсяг прав, обов'язків, обмежень, гарантій та юридичної відповідальності.

У науці сформовано кілька підходів до визначення галузевого правового статусу державного службовця: а) вузький, що зводить його зміст до двох/трьох елементів (права, свободи та обов'язки); б) вузький умовний, який пов'язує реалізацію прав/свобод і обов'язків із наявністю визначених умов; в) розширювальний, що поряд із правами/свободами та обов'язками включає додаткові елементи; г) двоаспектний, за яким одночасно розрізняються вузьке й широке розуміння; д) підхід, у межах якого правовий статус трактується як певне становище особи у взаєминах з державою [2, с. 222]. Незалежно від обраного підходу, не всі потенційні можливості, що становлять зміст статусу державного службовця, знаходять реалізацію в межах конкретних службових правовідносин.

Поряд із наявністю галузевого правового статусу державного службовця, керівникові державної служби в державному органі властиві ознаки, які визначають його як суб'єкта службових правовідносин: він є суб'єктом службового права України; наділений галузевою правосуб'єктністю у сфері службового права; виступає носієм спеціальних прав, зумовлених участю в конкретних службових правовідносинах; на нього покладаються спеціальні юридичні обов'язки, також детерміновані участю в конкретних службових правовідносинах; вступає у службові правовідносини на підставі правових норм, що визначають засади статусу державного службовця, а також за наявності відповідної фактичної підстави його участі в таких правовідносинах.

Нормативно-правову основу галузевого правового статусу державного службовця становлять положення законів України «Про державну службу» [3], «Про запобігання корупції» [4], а також підзаконних нормативно-правових актів, зокрема постанов Кабінету Міністрів України «Питання оплати праці працівників державних органів» [5], «Питання присвоєння рангів державних службовців та співвідношення між рангами державних службовців і рангами посадових осіб місцевого самоврядування, військовими званнями, дипломатичними рангами та іншими спеціальними званнями» [6], «Про затвердження Порядку проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців» [7] тощо, а також наказів Національного агентства України з питань державної служби, зокрема «Про затвердження Типового порядку проведення публічного звіту керівника органу виконавчої влади» [8], «Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування» [9], «Про затвердження Типових правил внутрішнього службового розпорядку» [10] та інших.

У зв'язку з цим державний службовець, який одночасно обіймає посаду керівника державної служби, зобов'язаний відповідати встановленим для відповідної посади вимогам, заборонам і обмеженням. Водночас такі вимоги, заборони та обмеження зумовлюються насамперед належністю посади до відповідної категорії посад державної служби, правовим статусом державного органу та межами його юрисдикції. Окрім того, керівникові державної служби як державному службовцеві притаманна вся сукупність прав та обов'язків, передбачених законодавством. Незважаючи на те, що функціональне призначення керівника державної служби здебільшого полягає у забезпеченні реалізації прав та контролі за виконанням обов'язків іншими державними службовцями відповідного органу, це не виключає наявності у нього власних прав і обов'язків, а також необхідності їх належного здійснення, дотримання та гарантування.

Державний службовець як суб'єкт службових правовідносин бере участь у них на підставі відповідної правової норми, реалізуючи належні йому суб'єктивні юридичні права та виконуючи юридичні обов'язки у сфері державної служби [16, с. 57]. Вступ до службових правовідносин здійснюється на основі норм права, які визначають засади правового статусу державного службовця, а також за наявності фактичної підстави його участі в таких правовідносинах, що спрямовано на забезпечення як приватного, так і публічного (державного) інтересу.

Водночас державний службовець як суб'єкт конкретно визначених службових правовідносин наділяється сукупністю індивідуалізованих прав та обов'язків, які не слід ототожнювати з правами державного

службовця як елементом його правового статусу. Останні відображають об'єктивні права, надані державному службовцеві нормами позитивного права. Об'єктивне право являє собою систему абстрактно-загальних правових норм, які встановлюють для формально рівних, але фактично різних суб'єктів однакові юридичні умови та можливості для реалізації у конкретних правовідносинах їхніх правомірних цілей та інтересів, набуття і здійснення індивідуально визначених суб'єктивних прав, а також створення і виконання конкретних юридичних обов'язків [11, с. 58].

Свою чергою, суб'єктивне право належить уповноваженій особі, яка має певний приватний інтерес, для задоволення якого їй надаються відповідні правові можливості. Можлива поведінка щодо реалізації об'єктивного права і становить зміст суб'єктивного права. У межах конкретних правовідносин суб'єктивні права реалізуються через систему правомочностей уповноваженої особи, зокрема: право на власну поведінку, право вимагати належної поведінки від інших осіб, право домагатися захисту порушеного права та право користуватися визначеними матеріальними чи нематеріальними благами [12, с. 45].

Таким чином, права державного службовця як суб'єкта конкретно визначених службових правовідносин становлять гарантовану правом і законом міру можливої або дозволеної поведінки державного службовця, встановлену з метою задоволення його приватних інтересів та забезпечену державою у процесі участі в суспільних відносинах, пов'язаних із функціонуванням державної служби, її проходженням та припиненням.

Співвідношення понять «державний службовець» і «керівник державної служби в державному органі» доцільно розкривати крізь призму категорій загального та спеціального правового статусу. У теорії права спеціальні статуси розглядаються як такі, що конкретизують загальний правовий статус на рівні окремих соціальних груп і можуть формуватися як у межах однієї галузі права, так і мати комплексний характер [13].

Відповідно до пункту 3 частини першої статті 2 Закону України «Про державну службу» керівник державної служби в державному органі є посадовою особою, яка обіймає вищу посаду державної служби у відповідному органі та за посадовими обов'язками уповноважена здійснювати повноваження з питань державної служби й організувати роботу інших працівників у цьому органі [3]. До ознак, що ідентифікують керівника державної служби, належать: 1) обіймання посади державної служби; 2) обіймання вищої посади державної служби в межах конкретного органу (при цьому йдеться не лише про посади категорії «А», а й про посади категорії «Б», зокрема посаду керівника апарату місцевої державної адміністрації); 3) належність до посадових обов'язків: а) здійснення повноважень з питань державної служби та б) організація роботи інших працівників [14, с. 147-149].

Водночас слід наголосити, що визначення керівника державної служби здійснюється в кожному державному органі з урахуванням його правового статусу, юрисдикції та, в окремих випадках, – залежно від того, чи віднесено відповідну посаду до посад державної служби.

Отже, керівник державної служби в державному органі характеризується наявністю багаторівневого правового статусу, який включає: а) загальний правовий статус громадянина України; б) галузевий правовий статус у межах службового права – статус державного службовця; в) спеціальний правовий статус у межах службового права, зумовлений характером наданих повноважень, – статус керівника державної служби в державному органі. Кожному із зазначених рівнів притаманний визначений обсяг прав, обов'язків, обмежень, гарантій та юридичної відповідальності.

У науці сформовано кілька підходів до визначення галузевого правового статусу державного службовця: а) вузький, що зводить його зміст до двох/трьох елементів (права/свободи та обов'язки); б) вузький умовний, який пов'язує реалізацію прав/свобод і обов'язків із наявністю визначених умов; в) розширювальний, що поряд із правами/свободами та обов'язками включає додаткові елементи; г) двоаспектний, за яким одночасно розрізняються вузьке й широке розуміння; д) підхід, у межах якого правовий статус трактується як певне становище особи у взаєминах з державою [2, с. 222]. Незалежно від обраного підходу, не всі потенційні можливості, що становлять зміст статусу державного службовця, знаходять реалізацію в межах конкретних службових правовідносин.

Поряд із наявністю галузевого правового статусу державного службовця, керівникові державної служби в державному органі властиві ознаки, які визначають його як суб'єкта службових правовідносин: він є суб'єктом службового права України; наділений галузевою правосуб'єктністю у сфері службового права; виступає носієм спеціальних прав, зумовлених участю в конкретних службових правовідносинах; на нього покладаються спеціальні юридичні обов'язки, також детерміновані участю в конкретних службових правовідносинах; вступає у службові правовідносини на підставі правових норм, що визначають засади статусу державного службовця, а також за наявності відповідної фактичної підстави його участі в таких правовідносинах.

Як слушно зауважує В. В. Васильківська, залежно від змісту та характеру інтересів, які забезпечуються, права державного службовця доцільно класифікувати на окремі групи. Зокрема, особистісні права охоплюють право на повагу до особистості, честі й гідності державного службовця, справедливе та шанобливе ставлення до нього з боку керівників, колег та інших осіб, а також право на чітке й однозначне визначення посадових обов'язків. До соціальних прав належать право на належні умови проходження служби

та відповідне матеріально-технічне забезпечення, право на оплату праці з урахуванням займаної посади державної служби, результатів службової діяльності, стажу державної служби та рангу державного службовця, а також право на відпустки, соціальне і пенсійне забезпечення відповідно до законодавства. Професійні права включають право на професійне навчання, у тому числі за рахунок коштів державного бюджету відповідно до потреб державного органу, право на просування по службі з урахуванням рівня професійної компетентності та сумлінного виконання посадових обов'язків, право на участь у професійних спілках з метою захисту своїх прав і законних інтересів, право на участь у діяльності об'єднань громадян (за винятком політичних партій) у випадках, передбачених законом, право на отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій інформації, необхідної для здійснення службових повноважень, а також право на безперешкодне ознайомлення з документами, що стосуються проходження державної служби, зокрема з висновками щодо результатів оцінювання службової діяльності. Окрему групу становлять забезпечувальні права, до яких віднесено право на оскарження у встановленому законом порядку рішень про притягнення до дисциплінарної відповідальності, звільнення з посади державної служби, а також висновків, що містять негативну оцінку результатів службової діяльності; право на захист від незаконного переслідування з боку державних органів та їх посадових осіб у разі повідомлення про порушення вимог законодавства; право вимагати проведення службового розслідування з метою спростування, на думку державного службовця, безпідставних обвинувачень або підозр [14, с. 288].

Як державний службовець, керівник державної служби в державному органі наділений усією сукупністю прав, передбачених законодавством про державну службу. Зокрема, йому гарантується право на повагу до особистості, честі та гідності, справедливе і шанобливе ставлення з боку керівництва, колег та інших осіб; право на чітке визначення посадових обов'язків; право на належні умови проходження служби та їх матеріально-технічне забезпечення; право на оплату праці залежно від займаної посади, результатів службової діяльності, стажу державної служби, рангу державного службовця, а також умов контракту про проходження державної служби (у разі його укладення); право на відпустки, соціальне й пенсійне забезпечення відповідно до закону; право на професійне навчання, у тому числі за рахунок державних коштів; право на службове просування з урахуванням професійної компетентності та належного виконання посадових обов'язків; право на участь у професійних спілках і в діяльності об'єднань громадян (за винятком політичних партій) у випадках, визначених законом; право на оскарження в установленому порядку рішень про застосування дисциплінарних стягнень, звільнення з посади державної служби, а також негативних висновків за результатами оцінювання службової діяльності [3] тощо.

При цьому наведений перелік прав керівника державної служби не є вичерпним, оскільки їх обсяг може конкретизуватися та доповнюватися залежно від займаної посади, категорії державної служби, статусу державного органу та змісту службових правовідносин.

До основних обов'язків керівника державної служби як державного службовця належать, зокрема: дотримання Конституції України та законів України; неухильне дотримання принципів державної служби і правил етичної поведінки; повага до гідності людини, недопущення порушення прав і свобод людини та громадянина; шанобливе ставлення до державних символів України; обов'язкове використання державної мови під час виконання посадових обов'язків, недопущення її дискримінації та протидія будь-яким проявам такого характеру; забезпечення в межах наданих повноважень ефективного виконання завдань і функцій державних органів; сумлінне, добросовісне та професійне виконання посадових обов'язків, а також умов контракту про проходження державної служби (у разі його укладення); виконання рішень державних органів, наказів (розпоряджень) і доручень керівників, наданих на підставі та в межах повноважень, визначених Конституцією та законами України; додержання вимог законодавства у сфері запобігання та протидії корупції тощо [3]. Зазначений перелік обов'язків не є вичерпним і може деталізуватися у положеннях про державні органи, а також у посадових інструкціях.

Керівник державної служби в державному органі наділяється спеціальним правовим статусом у межах службового права. Аналіз нормативно закріпленого визначення поняття «керівник державної служби в державному органі» дає підстави стверджувати, що суб'єкт службового права, який набув такого спеціального статусу, характеризується сукупністю ознак, а саме: по-перше, він належить до посадових осіб державної служби; по-друге, обіймає вищу посаду державної служби у відповідному державному органі; по-третє, на нього покладено виконання спеціального кола обов'язків, що становлять зміст його повноважень і охоплюють здійснення функцій з питань державної служби та організацію роботи інших працівників у цьому органі.

Відмежування спеціального правового статусу керівника державної служби в державному органі від статусу інших державних службовців здійснюється через призму його спеціальної правосуб'єктності. Зокрема, право на зайняття посади керівника державної служби є елементом правоздатності суб'єктів службового права, які відповідають додатковим вимогам, встановленим законодавством.

Із аналізу положень частини першої статті 17 Закону України «Про державну службу» вбачається, що за загальним правилом керівником державної служби в державних органах, посади керівників яких належать до посад державної служби, є керівник відповідного органу. В інших державних органах, а також у разі

безпосереднього підпорядкування органу посадовій особі, яка обіймає політичну посаду, функції керівника державної служби покладаються на керівника апарату (секретаріату).

Водночас законодавством встановлено спеціальні правила для окремих державних органів. Так, у Секретаріаті Кабінету Міністрів України керівником державної служби є Державний секретар Кабінету Міністрів України; у міністерствах – державний секретар відповідного міністерства; у місцевих державних адміністраціях – керівник апарату в апараті місцевої державної адміністрації та її структурних підрозділах (за винятком структурних підрозділів зі статусом юридичних осіб публічного права), тоді як у структурних підрозділах зі статусом юридичної особи публічного права – керівник такого підрозділу [3].

Поряд із цим у правозастосовній практиці зберігаються проблемні питання щодо визначення керівника державної служби в окремих державних органах. Зокрема, О. П. Рябченко обґрунтовано звертає увагу на складнощі визначення керівника державної служби в центральному органі виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через відповідних членів Кабінету Міністрів України. За результатами такого аналізу виявляється наявність у чинному законодавстві взаємовиключних норм, що регулюють статус Міністра Кабінету Міністрів України як керівника державної служби [15, с. 92–93].

Н. Наулік та А. Горзов, аналізуючи правовий статус керівника державної служби в місцевій прокуратурі, доходять висновку про фактичну тотожність понять «безпосередній керівник державного службовця» та «керівник місцевої прокуратури», вказуючи на неможливість їх розмежування. Відповідно, державні службовці місцевої прокуратури, на думку дослідників, перебувають у відносинах прямого службового підпорядкування керівникові місцевої прокуратури [16, с. 101; 17; 18]. Зазначене підтверджує не лише затребуваність і актуальність наукового визначення правового статусу керівника державної служби, але й виразну практико-орієнтовану (правозастосовну) спрямованість цієї проблематики¹.

Отже, суб'єкт службового права, який набув спеціального статусу керівника державної служби, характеризується відмінною (спеціальною) правосуб'єктністю порівняно з іншими державними службовцями, що зумовлюється як особливим обсягом його компетенції, так і специфікою функціонального призначення у структурі державного органу.

Висновки. Проведений аналіз дає підстави стверджувати, що керівник державної служби у державному органі є ключовим суб'єктом державно-службових правовідносин, наділеним спеціальною компетенцією з організації та забезпечення функціонування державної служби. Його правове становище характеризується багаторівневістю: поряд із загальним статусом громадянина та галузевим статусом державного службовця він набуває спеціального статусу, зумовленого виконанням функцій управління державною службою та організацією роботи персоналу. Саме поєднання загальних прав і обов'язків державного службовця зі спеціальною правосуб'єктністю керівника державної служби визначає його роль у забезпеченні професіоналізації, стабільності та політичної нейтральності державного апарату.

Водночас чинне регулювання інституту керівника державної служби залишається проблемним у частині визначення цього суб'єкта в окремих органах, розмежування повноважень між керівником органу, керівником апарату та безпосереднім керівником, а також усунення колізій у нормативних приписах, що зумовлює необхідність подальшого вдосконалення законодавства шляхом уточнення компетенційних меж, запровадження більш чітких критеріїв визначення керівника державної служби в органах зі спеціальним статусом та уніфікації відповідних процедур правозастосування.

Список використаних джерел:

1. Негара Р.В. Керівник державної служби й суб'єкт призначення: зміст, правове регулювання та співвідношення. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2019. Том 30 (69) № 4. С. 146-153
2. Біла-Тіунова Л.Р. Службова кар'єра в Україні: монографія. О. : Фенікс, 2011. 540 с.
3. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
4. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/ed20141014#Text>
5. Про затвердження умов оплати праці членів Комісії з питань вищого корпусу державної служби: Постанова Кабінету Міністрів України; Умови від 24.12.2019 № 1169. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1169-2019-%D0%BF#n9>
6. Питання присвоєння рангів державних службовців та співвідношення між рангами державних службовців і рангами посадових осіб місцевого самоврядування, військовими званнями, дипломатичними рангами та іншими спеціальними званнями: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.04.2016 р. № 306. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/306-2016-%D0%BF#Text>

¹ Лєгеца Ю. О. Система дисциплінарних стягнень як гарантія забезпечення службово-трудої дисципліни. *Право України*. 2023. № 12. С. 29–39

7. Про затвердження Порядку проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.08.2017 р. № 640. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/640-2017-%D0%BF#Text>

8. Про затвердження Типового порядку проведення публічного звіту керівника органу виконавчої влади: наказ Національного агентства України з питань державної служби від 20.12.2016 № 277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0028-17#Text>

9. Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування: наказ Національного агентства України з питань державної служби від 05.08.2016 № 158. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16#Text>

10. Про затвердження Типових правил внутрішнього службового розпорядку: Наказ Національного агентства України з питань державної служби від 03.03.2016 р. № 50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0457-16#Text>

11. Нижник Н. Р., Машков О. А. Системний підхід в організації державного управління. К. : Вид-во УАДУ, 1998. 160 с.

12. Теорія держави і права: підруч. для студ. 3–14 юридичних спеціальностей вищ. навч. закл. / за ред. М.В. Цвіка, В.Д. Ткаченка, О.В. Петришина. Х.: Право, 2002. 432 с.

13. Негара Р.В. Керівник державної служби й суб'єкт призначення: зміст, правове регулювання та співвідношення. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2019. Том 30 (69) № 4. С. 146-153.

14. Васильківська В.В. Правове регулювання статусу державного службовця в Україні. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2018. 248 с.

15. Рябченко О.П. Проблемні питання правового регулювання статусу керівника державної служби в державному органі. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2018. № 3. С. 90–96.

16. Наулік Н., Горзов А. Особливості правового статусу керівника державної служби в місцевій прокуратурі. *Актуальні проблеми правознавства*. 2018. № 1. С. 96–101.

17. Легеза Ю. О. Система дисциплінарних стягнень як гарантія забезпечення службово-трудової дисципліни. *Право України*. 2023. № 12. С. 29–39

18. Тильчик В.В. Особливості вирішення адміністративними судами України спорів у сфері діяльності суб'єктів формування та реалізації соціальної політики в умовах євроінтеграції. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2019. № 42. Том 2. С. 25–28.